

Tjänsteställe, handläggare
Forskning och Utbildning, Mats G Karlsson

Datum
2022-08-11

Beteckning
Tjänsteanteckning

Ang äldreforskningsanslaget

Bakgrund

I landstingsfullmäktiges verksamhetsplan 2013 uppdrogs åt dåvarande Nämnden för forskning att stärka forskningen runt äldre patienter i vården. Nämnden avsatte då 2 MKr ur forskningskommitténs anslag till en särskild satsning för projektmedel för forskning som rör äldres hälsa och åldrandets sjukdomar. Nämnden uppdrog åt kommittén att, dels fastställa kriterier för dessa medel, dels dela ut medel efter sedvanlig vetenskaplig kvalitetsgranskning (12OLL5150).

Inför verksamhetsåret 2014 utökade dåvarande nämnden för forskning dessa medel till 2,5 MKr (13OLL5344). I dagsläget uppgår det årliga anslaget till 2,9 Mkr. Sedan denna satsning inleddes har sammantaget 99 projektansökningar beviljats anslag på sammantaget 15,2 MKr.

Projektfinansiering för projekt inom äldreforskningsområdet har också erhållits från Regionala forskningsrådet, privata forskningsfinansiärer samt statliga forskningsråden.

Parallellt med dessa satsningar bildades 2016 efter initiativ styrgruppen för ”Gränslöst samarbete för äldre mellan Örebro kommun och Region Örebro län” i samverkan mellan regionorganisationen, Örebro kommun samt Örebro universitet ”Forum för äldreforskning”. Efter en utvärdering omstrukturerades Forumets verksamhet 2019 till en länsövergripande ansats och med deltagande av regionens FoU organisation som också fick samordningsansvaret för detta. Parterna bidrar i detta arbete med egna resurser utan särskild finansiering. I dagsläget ingår det i uppdrag till Universitetssjukvårdens forskningscentrum att samordna och stödja forumets verksamhet. Forum har nyligen utvärderats av externa granskare, 22RS5968.

På en övergripande nivå har resurser för klinisk forskning, inklusive äldreforskning, avsevärt förstärkts då Region Örebro län sedan 2015 ingår som en avtalsslutande part i det nationella ”Avtal om läkarutbildning och forskning” (ALF). Dessa medel används huvudsakligen för forskningsförordnanden för regionens medarbetare,

oavsett profession, dock ej för anslag till andra kostnader inom forskningsprojekt. Flertal forskningsförordnanden berör projekt inom äldreforskningsområdet.

Äldreforskning inom Örebro län

Forskningskommittén definierade äldreforskning såsom ”Vetenskaplig frågeställning (som) hänger samman med åldrandets hälsa och sjuklighet. Forskning om sjukdomar som finns i alla åldersgrupper men som ökar med stigande ålder, t.ex. cancer kan inte beviljas anslag ur äldreforskningsanslaget”.

Vid initieringen av Forum för äldreforskning 2016 gjordes en inventering av pågående och planerad forskning med anknytning till äldreforskning. Ett relativt stort antal projekt redovisades i denna inventering, dock utan att en analys om de uppfyllde forskningskommitténs kriterier enligt ovan gjordes.

Det saknas nationellt eller internationellt avgränsande kriterier vilka möjliggör en riktad uppföljning av forskningsområdets vetenskapliga aktivitet, spridning och kvalitet.

En möjlighet att beskriva forskningsaktiviteter med anknytning till målområdet ”äldres hälsa och åldrandets sjukdomar” är att följa upp vetenskapliga publikationer. I den internationellt vedertagna databasen PubMed (National Library of Medicine, US) finns under perioden 2014-2022 till dags dato 619 artiklar vilka oberoende av författarens bedömning indexerats på ”Aged, over 80” med författaraffiliering till Örebro universitet och/eller Region Örebro län.

Uppföljning av regionens äldreforskningsanslag

Äldreforskningsmedlen har utdelats via forskningskommittén via särskilda ansökningar och/eller hänvisning till dessa medel vid ansökan om annan typ av forskningsfinansiering. Under flertalet år har svårigheter funnits att utnyttja hela anslaget för adekvata projekt och vid vissa tillfällen har kommittén kunnat omfördela till närliggande ändamål.

Sammantaget har 15,2 Mkr utdelats till sammanlagt 99 projektansökningar. Medlen disponeras i 2 år efter anslag och återförs därefter för ny utdelning.

Samtliga anslag har genomlysts och klassificerats såsom adekvata för anslagsinriktning eller omfördelade till närliggande projekt.

Tabell 1. Äldreforskningsmedel 2013-2022.

Tkr	Utdelade medel	Upparbetade medel	Återförda medel	Pågående dispositionsrätt	Antal projekt
Äldreforskningsprojekt	10 366	4 919	4 464	984	64
Närliggande projekt	4 866	3 509	954	403	35
Summa	<i>15232</i>	<i>8428</i>	<i>5418</i>	<i>1387</i>	<i>99</i>

Av tabellen ovan framgår att utöver forskningskommitténs utmaning att finna adekvata projekt av god kvalitet även upp emot 50% av de utdelade medlen inte har kunnat användas då projekten ej kunnat genomföras. 28% av beviljade anslag har ej används och av 18 av projekten har ännu inte publicerat vetenskaplig artikel, detta måste dock utvärderas med respekt för de långa omloppstider som föreligger mellan projektavslut och publicering.

Vid en projektgenomgång identifieras 25 vetenskapliga artiklar som direkt kan kopplas till medel utdelade till äldreforskningsprojekt. Jämförelsevis indexerades således mer än 600 artiklar till forskning adekvat för åldersgruppen +80 med medförfattare från Region Örebro län/Örebro universitet under samma tidsperiod.

Förslag – förstärkt dedikerad forskningskompetens inom äldreforskning

En slutsats av analysen är att forskningsmedlen inte kunnat utnyttjas optimalt.

Utdelningen har gått till relativt många och små projekt som alltså inte alltid kunnat genomföras. Genom uppbyggnaden av Forum för äldreforskning har successivt möjligheterna till att inom ramen för Forum etablera en sammanhållen stödstruktur och etablera tydligare forskningsprofil(er) inom området. Nyligen har också en överenskommelse gjorts mellan regionen, länets kommuner och universitetet avseende doktorander inom kommunal hälso- och sjukvård.

UFC har nu rekryterat en ”Forskningsledare Äldre”, en docentkompetent forskare med legitimationsprofession med uppdrag att stödja, stärka och samordna forskning . För att säkra en långsiktig hållbar finansiering av denna strategiska position bör del av medel (cirka 35%) för äldreforskning överföras från projektmedel till medel för att etablera denna kompetensinfrastruktur med inriktning äldreforskning.

Förslag till beslut

Att överföra 1 Mkr årligen från anslaget för projektmedel för äldreforskning till FoU organisationens övriga regionbidrag för ändamålet att finansiera en kompetensinfrastruktur inkluderande forskningsledare äldre med placering inom FoU organisationen.